

Handläggare: Bengt Sundin

Tfn: 08-508 18 048

E-post: bengt.sundin@farsta.stockholm.se

Till Farsta stadsdelsnämnd

Yttrande över "Råd om landstingens, regionernas och kommunernas patientjournaler och övrig medicinsk dokumentation"

Förslag till beslut

1. Farsta stadsdelsnämnd överlämnar och åberopar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Gillis Hammar

Sammanfattning

Till Farsta stadsdelsnämnd har för yttrande remitterats Riksarkivets omarbetade Gallringsråd nr 6 i serien "Bevara eller gallra?" med rubriken "Råd om landstingens, regionernas och kommunernas patientjournaler och övrig medicinsk dokumentation". Övriga remissinstanser inom Stockholms stad är stadsdelsnämnderna Kista och Norrmalm, utbildningsnämnden samt kommunstyrelsens handikappråd.

De nya, omarbetade råden utgår från principen om ett totalbevarande av patientjournaler, oavsett vilka personalgrupper som för anteckningar. Totalbevarande innebär att journalen bevaras och bör finnas kvar under patientens livstid och därefter till forskningens förfogande.

Jämsides med utarbetandet av dessa råd pågår en översyn av patientjournalallagen.

Stadsdelsförvaltningen yttrar sig över de delar av råden som berör stadsdelsnämndens verksamhet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom stadsdelsförvaltningens kansli i samråd med medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och kvalificerad utredare verksam inom omsorgen om äldre och funktionshindrade.

Bakgrund

Riksarkivet planerar att ge ut allmänna råd om bevarande och gallring av landstingens, regionernas och kommunernas patientjournaler och övrig medicinsk dokumentation. De nya råden, ingående i serien Bevara eller gallra?, ersätter Gallringsråd nr 6 från 1994 "Råd om landstingens och kommunernas patientjournaler".

Tidigare utfärdade allmänna råd i Riksarkivets författningssamling om arkivvård och gallring av patientjournaler, patientregister m.m. hos landsting och kommun hade som huvudprincip att journaler förda av läkare skulle bevaras för all framtid, eventuellt efter s.k. plockgallring av handlingar som ansågs ha ett kortsiktigt värde, medan journaler förda av övriga yrkeskategorier angavs kunna gallras med tio års gallringsfrist. Förslaget till nya råd på området utgår från principen om ett totalbevarande av patientjournaler oavsett vilka personalkategorier som för anteckningar.

I utredningen som lett fram till förslaget anges en rad motiv för att bevara samtliga patientjournaler för i princip all framtid:

- Sökbarhet i kombination med bearbetningsmöjligheter i elektroniska patientjournalssystem och andra vårdinformationssystem kan ge nya infallsvinklar på bakomliggande sjukdomsorsaker och därmed öka möjligheterna att sätta in patientens problem i ett vidare sammanhang. Detta tillsammans med satsning på biobanker innebär att journalen kan komma att få ökad betydelse i arbetet med att spåra ärftlighetsfaktorer och olika sjukdomars orsaker och förlopp.
- Journalinformation behövs för olika typer av utredningar. Preskriptionstiden för utredningar kring ersättningsanspråk samt disciplin- och ansvarsärenden kan i vissa fall sträcka sig till tio år efter vårdtillfället. Det är därför viktigt att den information som fanns tillgänglig vid vårdtillfället finns kvar i händelse av en utredning. För att genomföra medicinska kontroller i arbetslivet och följa upp ett sjukdomsförlopp eller för att utföra en arbetsskadebedömning kan vissa journaler behövas under patientens livstid.
- Journaluppgifter som är viktiga att bevara och kunna återsöka återfinns inte nödvändigtvis i de anteckningar som läkare gjort. Dagens teambaserade arbetssätt, där olika personalgrupper samverkar i vård och behandling av patienter, tillsammans med en vidgad rätt att delegera vårduppgifter, medför svårigheter att väga betydelsen av olika

personalgruppers journaler och journalanteckningar mot varandra. Vårdprocessen ställs i fokus och det är viktigt för olika personalgrupper i vårdkedjan med vårdrelation till patienten att känna till vilka insatser som vidtagits, såväl av medicinsk som av omvårdande art. På motsvarande sätt kan allt det som skrivs om en patient och som ingår i en journal komma att läggas till grund för en läkarbedömning. Det pågår också en utveckling av vårddokumentationens begrepp och struktur för att bättre kunna återvinna det som skrivs om en patient och använda detta som ett beslutsstöd i framtiden.

- Sedan föregående upplaga av detta gallringsråd har också nya bestämmelser om kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling inom hälso- och sjukvården satt vårdprocessen i fokus och föreskriver bl.a. att dokumentation som kan belysa vårdprocessen ur olika infallsvinklar ska finnas i journalen.
- Förutsättningarna för att fysiskt bevara journaler och övrig medicinsk dokumentation är under förändring. Tidigare gallringsprinciper var starkt påverkade av insikter i den verklighet som då rådde med växande journalarkiv och skenande kostnader för den fysiska förvaringen av journaler i arkivlokaler. Den snabba tillväxten av papper upplevdes då som ett stort problem och den gallring som föreslogs var en metod för att reducera tillväxten utan att missakta behovet av journalinformation från vård och forskning. Mikrofilmning förespråkades av tidigare gallringsutredningar som en metod för att ytterligare minimera journaltillväxten och reducera utrymmesbehoven. I dagens hälso- och sjukvård upplevs inte tillväxten på papper som ett problem. Övergången till elektroniska patientjournaler och andra elektroniska vårdinformationssystem väcker istället andra frågeställningar. Med datoriseringen försvinner de historiska argumenten för gallring då IT ger möjligheter att lagra stora mängder vårdinformation utan ett motsvarande krav på utrymmen.

Till ärendet har bilagts exempel på dokumenthanteringsplaner. De utgör ett viktigt instrument för de olika verksamheterna och visar hur handlingar ska hanteras när de arkiverats – om de ska bevaras eller om de får gallras och i så fall när. Dokumenthanteringsplanerna ska utformas så att de ständigt motsvarar verkligheten inom den egna verksamheten och ska på sitt sätt tillgodose den lagstiftning som gäller för allmänna handlingar och även främja patientsäkerheten/de boendes säkerhet.

Riksarkivets gallringsråd ska ses som rekommendationer. Gallringsråden är, som namnet antyder, inte bindande för myndigheterna. När det lokala regelverket och de lokala rekommendationerna för Stockholms stad utformas, tas Riksarkivets råd i allvarligt beaktande.

(I Stockholms stad är det kulturnämnden, med Stadsarkivet som beredande och verkställande förvaltning, som svarar för tillsynen av att myndigheterna, d.v.s. nämnder, bolag och styrelser, fullgör sina skyldigheter.)

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningens svar tar sikte på den verksamhet som Farsta stadsdelsnämnd bedriver enligt hälso- och sjukvårdslagen, d.v.s. främst verksamhet inom de särskilda boendeformerna, dagvård, ungdomsvård och skolvård. De personalkategorier som berörs är t.ex. sjuksköterskor, arbetsterapeuter, sjukgymnaster, psykologer samt omvårdnadspersonal som inte är journalföringspliktig, men som har ett dokumentationsansvar, t.ex. undersköterskor och boendestödare.

Förvaltningen instämmer i de resonemang som ligger till grund för de nya principerna gällande bevarande av dokumentation som föreslås i detta ärende. Förslagen i remissen bejakas under förutsättning att hållbara och i övrigt godtagbara tekniska lösningar kan erbjudas förvaltningen. Det har uttryckts farhågor om att patientsäkerheten skulle kunna vara i fara vid en övergång till elektroniska system, särskilt vid byte av system. Detta är en fråga som kan behöva utredas närmare för att finna åtgärdsprogram med kontrollstationer under införandet av ett nytt system.

Det främsta argumentet mot ett fullständigt bevarande av denna typ av handlingar har tidigare varit skenande kostnader och utrymmesbrist till följd av svällande arkiv. Detta argument får idag betraktas som delvis förlegat då det idag finns tekniska möjligheter att vid arkivläggningen avsevärt hålla volymerna nere. Det förutsätter dock ett givande samarbete mellan systemutvecklare och arkivarier/arkivpersonal. Detta samarbete kan eventuellt behöva utvecklas.

Inom Stockholms stad har ett nytt elektroniskt system för arkivering av hälso- och sjukvårdshandlingar upphandlats av en projektgrupp inom Kompetensfonden. Några stadsdelsförvaltningar inom staden testar för närvarande systemet, som kallas Pro Capita HSL, och ett bredare försök inom staden kommer enligt planerna att påbörjas i höst.

Det förs också diskussioner och bedrivs forskning, nationellt och internationellt, om hur ett långsiktigt digitalt bevarande av arkiverade handlingar ska kunna genomföras på ett bra sätt. I dagarna etableras Centrum för långsiktigt digitalt bevarande (LDB-centrum) i Boden. LDB-centrum ska verka på ett nationellt plan med att upprätthålla och vidareutveckla kompetens kring långsiktigt digitalt bevarande. Det ska ske genom samverkan i nätverk, forskning, utveckling samt förmedling av information och kunskap. För vidare information se www.ldb.ra.se.

Förvaltningen vill framhålla att Stockholms stad bör hålla sig underrättad om de framsteg som görs inom denna verksamhet.

Förvaltningen avstår från att kommentera de exempel på dokumenthanteringsplaner som bilagts ärendet, eftersom de i liten utsträckning berör förvaltningen och alltid måste anpassas till den lokala verkligheten.

I samband med stadsdelsnämndens upphandling av driftsformer, i vilka verksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen bedrivs, finns det anledning att tänka på vikten av att i de avtal som upprättas i samband med övertagandet av driften, eller vid byte av entreprenör, införa klausuler som reglerar hur handlingarna ska tas om hand. Åtminstone bör någon form av hänvisning till gällande rätt och kommunens regelverk på området finnas med i avtalet. Detta är också ett sätt att tillvarata patientens/den boendes rättssäkerhet.

Bilaga: Remissen om råd om bevarande och gallring av landstingens, regionernas och kommunernas patientjournaler och övrig medicinsk dokumentation.